

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۱۷۷

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی تربیتی

نقش فراساخت، هوش و خودکارآمدی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
سال اول متوسطه

بوسیله‌ی

عین اله طیموری فرد

انگیزه‌ها و اختلالات مدرک علمی ایران
شهرت تبرک

۱۳۸۸ / ۱۶ / ۱۱

استاد راهنما:

محبوبه فولادچنگ

اردیبهشت ۱۳۸۸

۱۱۶۰۶۶

به نام خدا

اظہارنامہ

اینجانب عین الہ طیموری فرد (۸۵۰۲۸۸) دانشجوی رشته‌ی روانشناسی گرایش تربیتی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی اظہارمی‌کنم که این پایان نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظہارمی‌کنم که تحقیق و موضوع پایان نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی:
تاریخ و امضا: ۸۸/۲/۹

به نام خدا

نقش فراشناخت، هوش و خودکارآمدی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول متوسطه

بوسیله‌ی

عین‌اله طیموری فرد

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از
فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه‌ی کارشناسی ارشد

در رشته‌ی

روان‌شناسی تربیتی

از دانشگاه شیراز

شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه عالی

دکتر محبوبه فولادچنگ، استادیار بخش روان‌شناسی تربیتی (رئیس کمیته)

دکتر مرتضی لطیفیان، دانشیار بخش روان‌شناسی تربیتی

دکتر راضیه شیخ‌الاسلامی، استادیار بخش روان‌شناسی تربیتی

اردیبهشت ماه ۱۳۸۸

تقدیم به :

پیشگاه مقدس غایب
منتظر: اباصالح المهدي
(عج)

به امید گوشه چشمی

تقدیم به روح بلند دایی عزیزم

تقدیم به پدر و مادر مهربانم :

که هر چه دارم مدیون محبت و فداکاریهای بی دریغ آنهاست و بدون آنها هر چه دارم هیچ است.

و همچنین تقدیم به همسر، و فرزندانم محمدامین، مینا و عاطفه
آنهايي که امیدوارم بیش از من به تحصیل علاقه نشان دهند.

و بالاخره تقدیم به همه ی آنان که مرا علم آموختند

سپاسگزاری

بدین وسیله از سرکار خانم دکتر محبوبه فولادچنگ، که خالصانه و صمیمانه تقبل زحمت نمودند و از هیچ تلاشی در یاری اینجانب دریغ نورزیدند، کمال تشکر و امتنان را دارم یقیناً بی لطف و همکاری ایشان انجام این کار میسر نبود.

از محضر استاد گرامی جناب آقای دکتر مرتضی لطیفیان که با راهنمایی‌های ارزنده خویش، در جهت غنی‌تر ساختن این تحقیق یاریم دادند صمیمانه قدردانی می‌کنم.

از زحمات بی‌شائبه سرکار خانم دکتر راضیه شیخ‌الاسلامی در رفع قصورات این پایان‌نامه کمال تشکر را دارا هستم.

در پایان از همه دوستان عزیزم دانشجویان ارشد روانشناسی تربیتی که در این مدت مرا همراهی نمودند تشکر و قدردانی می‌نمایم.

چکیده

نقش فراشناخت، هوش و خودکارآمدی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول متوسطه

بوسیله‌ی

عین‌اله طیموری فرد

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش فراشناخت، هوش و خودکارآمدی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سال اول متوسطه بود. نمونه‌ی پژوهش که به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی انتخاب گردیدند شامل ۲۹۸ دانش‌آموز (۱۲۳ دختر و ۱۷۵ پسر) سال اول دبیرستان شهرستان دنا از توابع استان کهگیلویه و بویراحمد بود. برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش از پرسشنامه‌ی آگاهی فراشناختی (شراو و دنیسون، ۱۹۹۴)، خرده مقیاس خودکارآمدی (پینتریچ و دی گروت، ۱۹۹۰) و آزمون پیش‌رونده‌ی ریون (۱۹۳۸) استفاده شد. نتایج حاصل از محاسبه‌ی پایایی و روایی ابزارها با استفاده از ضرایب پایایی آلفای کرونباخ، بازآزمایی و همبستگی هر عامل با نمره‌ی کل حاکی از پایایی و روایی قابل قبول آزمون‌ها بود.

یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه بیانگر این بود که هر سه متغیر هوش، فراشناخت، و خودکارآمدی پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هستند؛ هوش دارای بیشترین سهم در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی است و بعد از آن خودکارآمدی و فراشناخت قرار دارد. همچنین، از میان ابعاد فراشناخت، تنظیم شناخت به‌طور معناداری پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند اما دانش شناخت پیش‌بینی‌کننده‌ی معنی‌داری از پیشرفت تحصیلی نیست.

نتایج تحلیل رگرسیون متغیرهای پژوهش در مورد دختران و پسران نشان داد که هوش پیشرفت تحصیلی هر دو جنس را پیش‌بینی می‌کند اما خودکارآمدی تنها پیشرفت تحصیلی پسران را پیش‌بینی می‌نماید. همچنین، در نمره‌ی هوش و پیشرفت تحصیلی تفاوت معنی‌داری به نفع پسران وجود دارد. در مورد خودکارآمدی و فراشناخت میانگین دو جنس تفاوتی ندارد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲	۱- مقدمه
۲	۱-۱- کلیات
۶	۱-۲- بیان مسأله
۹	۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۱	۱-۴- اهداف تحقیق
۱۳	۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش
۱۳	۲-۱- مبانی نظری
۱۴	۲-۱-۱- فراشناخت
۱۵	۲-۱-۲- نظریه‌های فراشناخت
۲۵	۲-۱-۲- مفهوم خود-کارآمدی
۲۷	۲-۱-۲-۱- رویکرد شناختی - اجتماعی و باورهای خود - کارآمدی
۲۹	۲-۱-۲-۲- تعاریف خودکارآمدی
۳۰	۲-۱-۲-۳- شکل‌گیری خودکارآمدی
۳۱	۲-۱-۲-۴- منابع خود-کارآمدی
۳۴	۲-۱-۲-۵- نقش خودکارآمدی در عملکرد
۳۵	۲-۱-۳- هوش
۳۷	۲-۱-۳-۱- نظریه‌های هوش
۳۷	۲-۱-۳-۲- دیدگاه روانسنجی
۳۹	۲-۱-۳-۳- دیدگاه پایزه
۴۱	۲-۱-۳-۴- دیدگاه خبرپردازی
۴۳	۲-۱-۳-۵- سنجش هوش
۴۵	۲-۲- پیشینه‌ی تحقیقاتی

۴۵	۱-۲-۲- فراشناخت و پیشرفت تحصیلی
۴۹	۲-۲-۲- خودکارآمدی و پیشرفت تحصیلی
۵۱	۳-۲-۲- هوش و پیشرفت تحصیلی
۵۳	۲-۲-۴- تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان در فراشناخت، خودکارآمدی و هوش
۵۷	۳-۲- نتیجه‌گیری از تحقیقات
۵۸	۴-۲- سئوال‌ات پژوهش
۵۹	۵-۲- تعاریف عملیاتی
۵۹	فراشناخت:
۵۹	خودکارآمدی
۶۰	هوش
۶۰	پیشرفت تحصیلی
۶۲	۳- روش
۶۲	۱-۳- جامعه آماری
۶۲	۲-۳- نمونه آماری و روش نمونه‌گیری
۶۳	۳-۳- ابزار
۶۳	۱-۳-۳- پرسشنامه آگاهی فراشناختی
۶۸	۲-۳-۳- آزمون پیشرونده ریون
۶۹	۳-۳-۳- پرسشنامه‌ی خود-کارآمدی
۷۰	۴-۳- شیوه اجرا
۷۰	۵-۳- تجزیه و تحلیل داده‌ها
۷۳	۴- یافته‌ها
۷۴	۱-۴- یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش
۷۵	۲-۴- یافته‌های استنباطی برای بررسی سئوال‌ات تحقیق
۷۵	۱-۲-۴- بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش
۷۶	۲-۲-۴- نقش متغیرهای مورد پژوهش در پیشرفت تحصیلی
۷۸	۳-۲-۴- بررسی سهم هریک از متغیرهای مورد پژوهش در پیشرفت تحصیلی
۷۸	۴-۲-۴- نقش ابعاد فراشناخت در پیشرفت تحصیلی
۸۱	۵-۲-۴- تفاوت الگوی رابطه بین متغیرها در دختران و پسران
۸۳	۶-۲-۴- تفاوت بین متغیرها در دختران و پسران

- ۴-۲-۷- یافته های جانبی پژوهش حاضر..... ۸۵
- ۵- بحث و نتیجه گیری ۸۸
- ۵-۱- خلاصه نتایج تحقیق ۸۸
- ۵-۲- تفسیر نتایج تحقیق: ۹۰
- ۵-۲-۱- تفسیر یافته های مربوط به پیش بینی پیشرفت تحصیلی توسط هوش، فراشناخت، و خودکارآمدی: ۹۰
- ۵-۲-۲- تفسیر یافته های مربوط به قوی ترین پیش بینی کننده ی پیشرفت تحصیلی: ۹۳
- ۵-۲-۳- تفسیر یافته های مربوط به پیش بینی پیشرفت تحصیلی توسط ابعاد فراشناخت: ۹۵
- ۵-۲-۴- تفسیر یافته های مربوط به پیش بینی پیشرفت تحصیلی توسط ابعاد فرعی فراشناخت: ۹۷
- ۵-۲-۵- تفسیر یافته های مربوط به پیش بینی پیشرفت تحصیلی توسط هوش، فراشناخت، و خودکارآمدی در دو جنس: ۹۹
- ۵-۲-۶- تفسیر یافته های مربوط به تفاوت های جنسیتی متغیرها: ۱۰۰
- ۵-۲-۷- تفسیر یافته های جانبی پژوهش ۱۰۱
- ۵-۳- کاربردهای نظری و عملی ۱۰۳
- ۵-۴- پیشنهادات پژوهشی ۱۰۵
- ۵-۵- محدودیت ها ۱۰۶
- منابع فارسی ۱۰۸
- منابع انگلیسی ۱۱۳

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲ جنبه‌های فراشناخت در جمع بندی افلایدز	۲۵
جدول ۱-۳ ضرایب پایایی پرسشنامه فراشناخت از نظر محققان	۶۴
جدول ۲-۳ ابعاد و پرسش های مربوطه، واریانس، میزان آلفا، میزان بازآزمایی عوامل پرسشنامه فراشناخت	۶۵
جدول ۳-۳ ضریب همبستگی عوامل پرسشنامه فراشناختی با یکدیگر و با نمره کل	۶۷
جدول ۱-۴ شاخص های توصیفی آزمودنی ها	۷۴
جدول ۲-۴ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش	۷۵
جدول ۳-۴ تحلیل رگرسیون فراشناخت، هوش و خودکارآمدی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی	۷۶
جدول ۴-۴ جدول بررسی ضرایب رگرسیون جهت تعیین تأثیر متغیرهای فراشناخت، هوش و خودکارآمدی بر پیشرفت تحصیلی	۷۷
جدول ۵-۴ ضریب رگرسیون ابعاد اصلی فراشناخت، هوش و خودکارآمدی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی	۷۹
جدول ۶-۴ ضرایب رگرسیون جهت پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از روی ۸ بعد فرعی فراشناخت	۸۰
جدول ۷-۴ ضرایب رگرسیون پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از روی متغیرهای فراشناخت، هوش و خودکارآمدی در پسران	۸۱
جدول ۸-۴ ضرایب رگرسیون پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از روی متغیرهای فراشناخت، هوش و خودکارآمدی در دختران	۸۲
جدول ۹-۴ نتایج آزمون تی برای مقایسه میانگین نمرات دختران و پسران در نمره کل فراشناخت، هوش و خودکارآمدی	۸۳
جدول ۱۰-۴ نتایج آزمون تی برای مقایسه میانگین نمرات دختران و پسران در نمره ابعاد اصلی فراشناخت	۸۳
جدول ۱۱-۴ نتایج آزمون تی برای مقایسه میانگین نمرات دختران و پسران در نمره ابعاد فرعی فراشناخت	۸۴
جدول ۱۲-۴ ضرایب رگرسیون جهت پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی درس ریاضی از روی متغیرهای فراشناخت، هوش و خودکارآمدی	۸۵
جدول ۱۳-۴ ضرایب رگرسیون جهت پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی درس فارسی از روی متغیرهای فراشناخت، هوش و خودکارآمدی	۸۵

فصل اول

مقدمه

۱- مقدمه

۱-۱- کلیات

در گذشته چنین تصور می‌شد که پیشرفت تحصیلی تنها به وسیله‌ی هوش^۱، به عنوان یک سازه‌ی استعداد، تبیین می‌شود، اما تحقیقات اخیر (از جمله: گلمن، ۱۳۸۲) نشان داد که توسل به هوش عمومی به تنهایی برای تبیین موفقیت افراد کافی نیست و در بهترین شرایط، هوشبهر می‌تواند تا ۲۰ درصد از موفقیت افراد را پیش‌بینی کند. این امر بدان معنی است که باقی‌مانده به عوامل دیگر مربوط می‌شود. تحقیقات جدید نشان داده‌اند که دانش‌آموزان موفق بیشتر کسانی هستند که به‌طور مفید و مؤثر مطالعه می‌کنند (زیمرمن، ۱۹۹۰). با توجه به آن که مطالعه به عنوان فرایند تفکر، ارزشیابی، داوری، تصویرسازی ذهنی، استدلال و حل مساله تعریف شده است، پرسش اساسی آن است که فرد درباره‌ی دانستن چه می‌داند و چگونه و تا چه حد می‌داند؟ این پرسش اندیشمندان را به سمت مفهومی هدایت می‌کند که امروزه در روانشناسی یادگیری، *فراشناخت*^۲ نامیده می‌شود.

1-Intelligence
2-Metacognition

مفهوم فراشناخت در اواسط دهه ۷۰ به وسیله‌ی فلاول^۱ مطرح شد و همانند بسیاری دیگر از مفاهیم علوم انسانی، تعریف واحدی از آن ارائه نشده است. از نظر فلاول (۱۹۷۶)، به نقل از هنسی^۲، (۱۹۹۹) فراشناخت عبارت است از «دانش فرد درباره‌ی فرایندهای شناختی خود و نتایج آن‌ها یا هر چیزی که به آن‌ها مربوط است. فراشناخت همچنین به نظارت فعالانه بر این فرایندها و در نتیجه هماهنگ کردن آن‌ها در ارتباط با اشیاء یا داده‌های شناختی مربوط اشاره می‌کند». براون^۳ (۱۹۷۸)، به نقل از هنسی (۱۹۹۹) فراشناخت را «دانستن درباره‌ی دانستن» تعریف کرده و فعالیت‌های فراشناختی را در این دو مقوله‌ی مفهومی متمایز اما مرتبط خلاصه کرده است:

الف) فعالیت‌های مربوط به تأمل آگاهانه‌ی فرد در باره‌ی توانایی‌های شناختی خود

ب) سازوکارهای خودتنظیمی^۴ که در جریان تلاش‌های فرد در جهت یادگیری یا حل مسأله به

کار می‌رود.

پس از آن در آموزش و پرورش صحبت از مفاهیم جدیدی همچون یادگیری خودنظم‌جو بوجود آمد. پینتریج^۵ (۱۹۸۶، به نقل از جوکار، ۱۳۸۴) معتقد است که در یادگیری خودنظم‌جو، تنها مهارت‌های شناختی و فراشناختی کفایت نمی‌کند و برای سوق یافتن دانش‌آموز به سوی یادگیری و پیشرفت، ضروری است که دانش‌آموزان در جهت استفاده از راهبردها برانگیخته شوند. به همین لحاظ، یادگیری خودنظم‌جو را هم شامل عوامل شناختی و هم در برگیرنده‌ی عوامل انگیزشی می‌دانند. بنابراین، توانایی خودتنظیمی و ابعاد آن در کنار مفهوم استعداد مطرح شد و به دنبال آن برخی محققان مطرح کردند که برای فراگیری مطالب به سه عامل عمده نیاز است:

الف- شایستگی که گاه به عنوان هوش یا استعداد تحصیلی از آن یاد می‌شود.

1-Flavell
2-Henessey
3-Brown
4-Self-regulated
5-Pintrich

ب- علاقه به درس که معمولاً بر اثر درک درست هدفها و مقاصد پدید می‌آیند.

ج- شیوه‌های ماهرانه‌ی مطالعه (اوتیس و موریس^۱، ترجمه آل رسول، ۱۳۵۱)

خودتنظیمی دارای عناصر و مولفه‌هایی است که شامل شناخت، فراشناخت و انگیزش می‌باشد.

شناخت^۲ اصطلاح وسیعی است که به‌طور عمده در ارجاع به فعالیت‌های ذهنی مثل تفکر، ادراک، و

استدلال مورد استفاده قرار می‌گیرد. شناخت بیانگر فرایندهای درونی ذهنی یا راههایی است که در

آن‌ها اطلاعات مورد پردازش قرار می‌گیرند. این فرایندها عبارتند از: راههایی که ما بوسیله‌ی آن‌ها

به اطلاعات توجه می‌کنیم، اطلاعات را تشخیص می‌دهیم، به رمز درمی‌آوریم و در حافظه ذخیره

می‌سازیم و هر وقت که نیاز داشته باشیم آن‌ها را از حافظه فرا می‌خوانیم و مورد استفاده قرار

می‌دهیم (بایلر و اسنومن^۳، ۱۹۹۳).

فراشناخت، همان‌طور که قبلاً گفته شد، تعریف گسترده‌تری دارد. فراشناخت به دانش ما

درباره‌ی فرایندهای شناختی خودمان و نحوه‌ی استفاده بهینه از آن‌ها برای دستیابی به اهداف مورد

نظر گفته می‌شود (بایلر و اسنومن، ۱۹۹۳).

بینتریج و دیگروت^۴ برای تبیین عامل سوم یعنی انگیزش، مولفه‌های انگیزش را شامل

خودکارآمدی^۵، ارزش درونی^۶ و واکنش عاطفی^۷ می‌دانند. ارزش درونی، دربرگیرنده‌ی باورهای

دانش‌آموزان درباره‌ی اهمیت و جذابیت یک تکلیف است. واکنش عاطفی، شامل واکنش‌های

هیجانی دانش‌آموزان نسبت به تکلیف می‌باشد، و خودکارآمدی بیانگر باورهای دانش‌آموزان پیرامون

1-Otiss & Moriss

2-Cognition

3-Bieler & Snowman

4-DeGroot

5-Self- efficacy

6-Intrinsic

7-Emotional reaction

توانایی خودشان در انجام تکالیف است (شانک^۱، ۱۹۹۸). در همین راستا، آلبرت بندورا^۲ یکی از نظریه‌پردازان شناختی - اجتماعی، مکانیسم‌های بسیاری را که نقش مهمی در انجام تکالیف و عملکرد دارند مورد پژوهش قرار داد. او ملاحظه کرد که خودکارآمدی یا باورهای فرد از توانایی‌های خود مهمترین عامل تأثیرگذار بر عملکرد انسانی است. همین‌طور، پاریس و اوک^۳ (۱۹۸۶) معتقدند افرادی که خود را با کفایت می‌دانند از راهبردهای شناختی و فراشناختی بیشتری استفاده می‌کنند و اصرار بیشتری برای انجام تکالیف از خود نشان می‌دهند.

تحقیقات زیادی حاکی است که از بین مولفه‌های انگیزش، خودکارآمدی مهمترین آنها است و در انجام تکالیف نقش بیشتری دارد. زیمرمن^۴ (۱۹۹۰) مشاهده کرد که باورهای خودکارآمدی فرایندهای خودتنظیمی را سخت تحت تأثیر قرار داده و بر کاربرد راهبردهای شناختی و فراشناختی مؤثر می‌باشد و از این راه موجب پیشرفت تحصیلی می‌گردد.

در مورد نقش هریک از سازه‌های فراشناخت، هوش، و خودکارآمدی بر پیشرفت تحصیلی پژوهش‌هایی انجام شده است. برای مثال، پژوهش‌های پالینکسار و براون (۱۹۸۱)، کوئین و تووینر (۱۹۸۳)، پاریس و همکاران (۱۹۸۶)، کارنز^۵ (۱۹۹۸)، فرکوسن^۶ (۲۰۰۱)، و وینمان و اسپانس^۷ (۲۰۰۴) نشانگر آن است که آموزش‌های فراشناختی، هم یادگیری و هم انتقال یادگیری در دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. برعکس، پژوهش‌هایی نیز بیانگر عدم تأثیر فراشناخت در پیشرفت تحصیلی است (برای مثال، پینتریچ و همکاران، ۱۹۹۱)

1-Schunk
2-Bandura
3-Paris & Oak
4-Zimmerman
5-Carnez
6-Ferguson
7-Veenman & Spans

در مورد نقش هوش، کتل و بوتچر^۱ (۱۹۸۶)، کاجن و استپر^۲ (۲۰۰۱)، وینمان و اسپانس (۲۰۰۲)، وینمان، پرینس و الشوت^۳ (۲۰۰۶)، کایالیدرا، هل پولمان و حری الیک^۴ (۲۰۰۷) نشان داده‌اند که هوش با پیشرفت تحصیلی ارتباط دارد و می‌تواند آن را پیش‌بینی کند. همچنین، پژوهش‌های مختلف حاکی از آن است که خودکارآمدی باعث افزایش تلاش، مقاومت و انعطاف‌پذیری می‌شود و در نهایت بر سطح موفقیت افراد تأثیر دارد (پاجارس و شانک، ۲۰۰۱). همچنین بر متغیرهای خودتنظیمی و استفاده از راهبردهای یادگیری نیز تأثیر گذار است (پاجارس و شانک، ۲۰۰۱).

۱-۲- بیان مسأله

امروزه به‌طور کلی نظام آموزش هر کشوری به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر فرایند یاددهی - یادگیری فراگیران می‌باشد و در جهت رشد و تعالی این فرایندها و راهکارهای رسیدن به اهداف مورد نظر گام برمی‌دارد. بدون شک، در نظام تعلیم و تربیت هر کشوری میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شاخص موفقیت در فعالیت‌های علمی و آموزشی است.

یکی از مسائل مهم در حوزه برنامه‌ریزی آموزشی و پیشرفت تحصیلی، توجه به ابعاد انگیزشی است که مهمترین بعد آن، مفهوم نسبتاً جدیدی به نام خودکارآمدی است. خودکارآمدی به باور و قضاوت فرد از توانایی خود برای انجام یک تکلیف خاص اشاره دارد (بندورا، ۱۹۷۷). طبق نظریه‌ی

1-Cattel & Butcher

2-Gagne & Steper

3- Prins & Elshout

4- Laidra & Pullmann & Alik

یادگیری اجتماعی بندورا، باورهای خودکارآمدی بر انتخاب‌های افراد و رشته جریانی از عمل که دنبال می‌کنند تأثیر می‌گذارد. افراد گرایش به کارهایی دارند که احساس قابلیت و اطمینان می‌کنند، توانایی انجام آن را دارند، و از آنهايي که چنین احساسی ندارند دوری می‌کنند. باورهای خودکارآمدی تعیین می‌کنند که افراد تا چه اندازه برای انجام فعالیت‌های خود تلاش کنند و چه مقدار در برابر موانع مقاومت کنند (پاجارس^۱ و شانک، ۲۰۰۱).

از جمله مسائل دیگر به بررسی نقش هریک از سازه‌های هوش و فراشناخت در پیشرفت تحصیلی مربوط می‌شود. دسته‌ای از تحقیقات به رابطه هوش با فراشناخت و عملکرد تحصیلی پرداخته‌اند (پرینس، وینمان والشوت، ۲۰۰۶، اسپانس، ۲۰۰۴). در حالی که دسته‌ای دیگر بیشتر به استراتژی‌های شناختی و فراشناختی و انگیزشی پرداخته‌اند که افراد در جریان یادگیری از آن‌ها استفاده می‌کنند و در حقیقت، شناخت آگاهی فراگیران از فرایندهای شناختی و راهبردهای فراشناختی از جمله عوامل اصلی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی و یادگیری ایشان است.

در رابطه با بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی تحقیقات مختلفی در خارج و داخل کشور صورت گرفته است، اما بیشتر این تحقیقات تنها به یک متغیر پرداخته‌اند. در تحقیقات جدید در مورد عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی لازم است رابطه‌ی چند متغیر با متغیر ملاک بررسی گردد، چرا که پیشرفت تحصیلی فقط به یک عامل مرتبط نمی‌باشد بلکه در اثر رابطه‌ی مشترک چندین متغیر با هم می‌باشد.

گذشته از این، اندک تحقیقاتی که به بررسی و مقایسه‌ی نقش همزمان چندین عامل در پیشرفت تحصیلی پرداخته‌اند، نتایج هماهنگی ارائه نداده‌اند. برخی به نقش بیشتر هوش اشاره کرده‌اند و برخی دیگر به سازه‌های انگیزشی یا راهبردهای شناختی بها داده‌اند. برای مثال، گاجن و

1- Pajares

استپر (۲۰۰۱) ملاحظه کرد که هوش پیش‌بینی‌کننده‌ی قوی‌تری در مقایسه با فراشناخت است و کنتینو (۲۰۰۶) به این نتیجه رسید که خودکارآمدی سهم بیشتری در مقایسه با فراشناخت در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دارد. این در حالی است که در پژوهش امینی (۱۳۸۲) خودکارآمدی تنها ۲ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کرد.

بنابراین، با توجه به آن‌که هر یک از محققان تنها به نقش یک یا دو عامل در پیشرفت تحصیلی توجه داشته‌اند و از آن‌جا که به ویژه در مورد نقش فراشناخت یا خودکارآمدی یافته‌ها کافی و یا همسو نیستند لازم است در مورد نقش پیش‌بینی‌کنندگی متغیرهای هوش، فراشناخت، و خودکارآمدی در موفقیت تحصیلی بررسی بیشتری به عمل آید. افزون بر این، اندک شماری از پژوهش‌های داخلی به این موضوع پرداخته‌اند.

بر این اساس لازم است نقش هر یک از متغیرهای هوش به عنوان سازه‌ی استعداد، فراشناخت به عنوان سازه‌ی شناختی و خودکارآمدی به عنوان سازه انگیزش، در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مورد بررسی قرار گیرد. همچنین، تعیین اینکه کدامیک از سه متغیر ذکر شده پیش‌بینی‌کننده‌ی قوی‌تری برای پیشرفت تحصیلی است از دیگر مسائلی است که در صورت بررسی، می‌تواند با دستیابی به نتایجی مستدل و منطقی و کاربرد نتایج آن در نظام آموزشی در بهبود فرایند یاددهی - یادگیری مؤثر و مفید واقع گردد.